

[Domov](#) > ... > [Vaše Pravice](#) > [Temeljne Pravice](#) > [Podjetništvo In Človekove Pravice](#) > [Czechia](#)

Vsebino zagotavlja
Češka

Podjetništvo in človekove pravice

Češka

1. Kakšno sodno varstvo imam v vaši državi kot žrtev kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali to varstvo vključuje odškodnino?

Žrtev kršitve človekovih pravic, ki so povezane z dejavnostmi gospodarske družbe, je upravičena do zaščite na ravni rednih sodišč.

Osebe, katerih pravice so bile kršene, lahko zahtevajo zaščito v okviru civilnih ali kazenskih postopkov pred rednimi sodišči, nato po potrebi še pred ustavnim sodiščem.

Če je kršitev civilne narave, imate pravico do obrambe, in sicer z vložitvijo obligacijske tožbe, s katero lahko tožnik zahteva izvršitev katere koli pravne obveznosti. Natančneje, lahko zahteva, naj mu toženec nekaj da, naj nekaj stori, naj se vzdrži protipravnega ravnanja ali naj dopusti določeno ravnanje. Prav tako lahko zahteva, naj se izpolni obveznost poravnave premoženjske ali nepremoženjske škode, ki jo je s svojim ravnanjem povzročil toženec.

Če so vam bile zaradi dejanja z elementi kaznivega dejanja kršene pravice, imate pravico do obrambe, in sicer z vložitvijo kazenske ovadbe pri katerem koli policijskem organu, državnem tožilstvu ali ustno pred sodiščem. Državno tožilstvo lahko na podlagi te pritožbe zadevo predloži v odločanje sodišču, ki nato razsoja o krivdi in kazni. Sodišče je med sprejemanjem odločitev neodvisno in ga zavezuje le pravni sistem.

Če je žrtev kaznivega dejanja utrpela telesne poškodbe, premoženjsko škodo, nepremoženjsko škodo ali če se je storilec kaznivega dejanja z dejanjem obogatil na račun žrtve, lahko žrtev od sodišča zahteva, naj v pravnomočni sodbi tožencu naloži, da mora s finančnimi sredstvi povrniti premoženjsko ali nepremoženjsko škodo, ki jo je utrpela zaradi kaznivega dejanja (uveljavljanje premoženjskopravnega zahtevka) [1]. Žrtev mora to storiti najpozneje pred začetkom predložitve dokazil med sojenjem ali najpozneje na prvi obravnavi ob predhodnem priznanju krivde (sporazum o priznanju krivde), če je bil tak sporazum dosežen.

Žrtev kršitve človekovih pravic (oškodovanec) nima pravice do pritožbe proti sodbi sodišča z utemeljitvijo, da je izrek sodbe nepravilen. Žrtev pa se lahko zoper izrek sodbe o povrnitvi premoženjske ali nepremoženjske škode ali o povračilu neupravičene obogatitve zaradi njegove nepravilnosti pritoži, če je uveljavila tak zahtevek.

2. Ali v vaši državi obstajajo posebna pravila za hude kršitve človekovih pravic? Ali se ta pravila uporabljajo za kazniva dejanja zoper okolje ali hude oblike izkoriščanja delovne sile?

V skladu s kazenskim zakonikom se hudi primeri kršitev človekovih pravic obravnavajo kot kazniva dejanja. Pri izbiri kazenskih sankcij, ki se morajo uporabiti, se poleg okoliščin storilca kaznivega dejanja in interesov oškodovancev, ki jih varuje pravo, upoštevata tudi narava in teža storjenih kaznivih dejanj. Kazenski zakonik na splošno določa strožje kazenske sankcije in kazni za opredeljena dejanja, ki pomenijo večjo nevarnost za družbo. To ima lahko obliko hujše grožnje žrtvi kaznivega dejanja ali kaznivega dejanja zoper njo, posebnega načina storitve kaznivega dejanja ali posebnega motiva. Lahko gre na primer za naklepno kaznivo dejanje ali kaznivo

dejanje, storjeno iz velike malomarnosti, ponovitev kaznivega dejanja, veliko premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivim dejanjem, hude telesne poškodbe ali povzročitev smrti.

V kazenskem zakoniku je poseben naslov posvečen kaznivim dejanjem zoper okolje. V tem zakoniku so poleg bistvenih elementov teh kršitev določena tudi nekatera opredeljena dejanja, ki imajo večjo težo za družbo in za katera so določene višje kazenske sankcije. Kazni lahko v primeru fizične osebe zajemajo kazen odvzema prostosti, v primeru pravne osebe pa kazen, ki je lahko celo prenehanje pravne osebe.

Enako velja v primeru izkoriščanja delovne sile. Čeprav kazenski zakonik ne vsebuje tega pojma, se lahko pod njega uvrščajo suženjstvo in tlačanstvo [2], prisilno delo in druge oblike izkoriščanja [3], ki se obravnavajo kot kazniva dejanja trgovine z ljudmi. Lahko pomeni tudi posebej izkoriščevalske delovne pogoje [4], ki so eden od elementov kaznivega dejanja nezakonitega zaposlovanja tujih državljanov. Če se dokaže obstoj opredeljenih bistvenih elementov teh kaznivih dejanj, se ta prav tako kaznujejo s strožjimi kaznimi.

3. Sem žrtev kršitve človekovih pravic zaradi dejavnosti evropske nadnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije. Ali imam dostop do sodnega varstva v vaši državi, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Kakšni so pogoji za uveljavljanje pravnih sredstev zaradi kršitve mojih pravic? Kje lahko dobim dodatne informacije?

Na splošno glej odgovor na vprašanje 1. Češki organi so pristojni predvsem za obravnavanje zadev, storjenih na ozemlju Češke, razen če je v pravu EU ali mednarodnem sporazumu določeno drugače.

4. Ali lahko varuh človekovih pravic, organi za enakost ali nacionalne institucije za človekove pravice podpirajo žrtve kršitev človekovih pravic, ki so jih zagrešile evropske nadnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije? Ali lahko ti organi preučijo moj primer, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Ali v vaši državi obstajajo druge javne službe (kot je inšpektorat za delo ali varstvo okolja), ki lahko preučijo moj primer? Kje lahko dobim informacije o svojih pravicah?

Institucija varuha človekovih pravic lahko v skladu z nekaterimi od svojih pristojnosti zagotovi pomoč in zaščito žrtvam kršitev človekovih pravic, ki so jih s svojimi dejavnostmi zagrešile gospodarske družbe. To se nanaša zlasti na zagotavljanje pomoči državljanom EU, preiskovanje pobud, vloženih zoper organe državne uprave, ter zagotavljanje sodelovanja in metodološke pomoči žrtvam diskriminacije. Na področju zagotavljanja pomoči državljanom EU lahko ti varuha človekovih pravic zaprosijo za pomoč glede vseh vprašanj o svojih pravicah kot delavci in državljanji EU. Varuh človekovih pravic v okviru teh dejavnosti državljanom EU zagotavlja informacije o njihovih pravicah, organih, na katere se morajo obrniti, in postopku, ki ga morajo upoštevati. Zagotavlja tudi metodološko pomoč v primerih suma diskriminacije na podlagi državljanstva in pri vložitvi vloge za začetek postopka zaradi diskriminacije. Varuh človekovih pravic lahko komunicira z organi drugih držav članic EU, ki imajo podoben status. Žrtve kršitev človekovih pravic, ki so jih s svojimi dejavnostmi zagrešile gospodarske družbe, se lahko poleg varuha človekovih pravic obrnejo tudi na češki center SOLVIT. Ta preučuje pritožbe v primerih, kadar upravni organi države članice EU ne ravnajo skladno s pravom Unije in kršijo pravice oseb.

Varuh človekovih pravic prav tako obravnava pobude, ki so jih vložile osebe zoper javne organe, pristojne za nadzor izpolnjevanja obveznosti zasebnih subjektov (na primer nadzorni in inšpekcijski organi). Ne more pa neposredno preučiti ravnanja teh zasebnih subjektov kot takih. Varuh človekovih pravic poleg tega kot nacionalni organ, pristojen za vprašanja enake obravnave in varstva pred diskriminacijo, zagotavlja sodelovanje in metodološko pomoč žrtvam diskriminacije.

Na Češkem obstajajo tudi nacionalne nadzorne institucije, ki delujejo na različnih ravneh javne uprave. Te institucije prejemajo pripombe in pritožbe javnosti. Če po opravljenem pregledu ugotovijo, da se predpisi niso upoštevali, lahko naložijo zlasti obveznost izvedbe popravnih ukrepov, v primeru hude kršitve pa tudi denarne

kazni. Med temi institucijami so češki tržni inšpektorat (Česká obchodní inspekce) za nadzor nad zagotavljanjem blaga in storitev, nacionalni inšpektorat za kmetijstvo in hrano (Státní zemědělská a potravinářská inspekce), nacionalna veterinarska uprava (Státní veterinární správa) na področju živil ter regionalni centri javnega zdravja za kozmetične izdelke in proizvode, namenjene za stik z živali. Poleg tega lahko na področju odnosov med delodajalci in delojemalci stopite v stik z nacionalnim uradom inšpektorata za delo (Státní úřad inspekce práce) in regionalnimi inšpektorati za delo, na področju okolja pa s češkim inšpektoratom za okolje (Česká inspekce životního prostředí). Krajevna pristojnost teh institucij je omejena na ozemlje Češke.

5. Ali vaša država evropskim nadnacionalnim gospodarskim družbam nalaga obveznosti, da vzpostavijo pritožbene mehanizme ali storitve mediacije za kršitve, ki so posledica njihovih poslovnih dejavnosti? Ali se te obveznosti uporabljajo tudi za kršitve, ki so se zgodile zunaj Evropske unije? Kdo je pristojen za spremljanje teh dejavnosti v vaši državi? Ali so na voljo javna poročila z informacijami o delovanju sistema pritožbenih mehanizmov in storitev mediacije?

Češko pravo evropskim nadnacionalnim gospodarskim družbam ne nalaga obveznosti, da vzpostavijo mehanizem za obravnavanje pritožb ali storitve mediacije za kršitve zaradi dejavnosti gospodarske družbe, niti obveznosti nadzora nad izvajanjem teh dejavnosti. Češka vlada pa je gospodarskim družbam vseeno priporočila, naj razmislijo o smiselnosti vzpostavitve notranjega mehanizma skrbnosti za odkrivanje in odpravljanje tveganj kršitve človekovih pravic [5]. V ta mehanizem bi morale biti vključene skupine deležnikov, to so delavci in javnost, na katere se to neposredno nanaša. Vendar to priporočilo vlade ni pravno zavezujoče.

6. Ali imam posebne pravice, če sem ranljiva žrtev, ki išče pravno varstvo zaradi kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali imam možnost dostopa do pravne pomoči in pod katerimi pogoji? Kateri stroški bodo kriti s pravno pomočjo? Ali imam dostop do pravne pomoči pod enakimi pogoji, tudi če nisem državljan EU ali ne živim v EU?

Če želi oseba pridobiti zaščito svojih pravic kot stranka v civilnem postopku, lahko od sodišča zahteva, naj imenuje pravnega zastopnika. Sodišče imenuje pravnega zastopnika, če stranka, ki ga zahteva, izpolnjuje pogoje za oprostitve stroškov postopka in ga je nujno treba imenovati zaradi zaščite interesov te stranke. Vendar je odvetnik imenovan samo, če je to potrebno zaradi zaščite interesov stranke v postopku (zlasti v zapletenejših postopkih) ali če postopek predvideva zastopanje po odvetniku (notarju).

V kazenskih postopkih pa je žrtvam kaznivih dejanj zagotovljena posebna podpora, ki zajema psihološko ali socialno svetovanje, pravno pomoč, zagotavljanje pravnih informacij ali dostop do postopkov restorativne pravičnosti. Žrtev ima prav tako pravico do dostopa do informacij o zadevi, v kateri je postala žrtev kaznivega dejanja. To na področju pravne pomoči vključuje na primer zastopanje v postopkih na sodiščih in pred drugimi organi, pravno svetovanje, pripravo dokumentov in izvedbo pravnih analiz.

Žrtev, ki je zaradi naklepnega kaznivega dejanja utrpela hude telesne poškodbe, ali preživela oseba žrtve naklepnega kaznivega dejanja, katerega posledica je smrt, lahko zaprosita za brezplačno pravno pomoč ali delno pokritje stroškov pravne pomoči. Sodišče dodeli brezplačno pravno pomoč ali delno pokritje stroškov pravne pomoči, če ugotovi, da žrtev ali preživela oseba nima dovolj sredstev za pokritje stroškov, nastalih pri imenovanju odvetnika. Enako odločitev sprejme, če sta žrtev ali preživela oseba uveljavili svojo pravico do odškodnine za nepremoženjsko škodo in je imenovanje odvetnika očitno nepotrebno. Poleg navedenega se pravna pomoč zagotavlja na zahtevo in v interesu posebej ranljivih žrtev, kot so otroci, starejše osebe in invalidi ter žrtve nekaterih kaznivih dejanj, opredeljenih v zakonu, vključno z žrtvami trgovine z ljudmi. Te osebe imajo pravico do brezplačne strokovne pomoči na splošno, imajo pa tudi druge posebne pravice, kot so pravica do preprečevanja stikov s storilcem kaznivega dejanja in pravica do zaščite med zaslišanjem ali pričanjem.

Osebe, ki so v sporu z osebo, ki prebiva ali ima sedež v tujini, in nimajo dovolj sredstev za pokritje stroškov

postopkov, lahko zaprosijo za pravno pomoč v okviru čezmejnih sporov v smislu [Direktive](#) o pravni pomoči, dodeljeni v čezmejnih zadevah. Taka pomoč krije predpravdne nasvete, da se poravnava doseže pred začetkom sodnega postopka, pravno pomoč pri predložitvi zadeve sodišču in zastopanje na sodišču ali oprostitev plačila stroškov postopka.

Osebe, ki niso državljani držav članic EU in ne živijo v EU, vendar so postale žrtve kršitve človekovih pravic, ki so jih s svojimi dejavnostmi zagrešile gospodarske družbe na Češkem, lahko do pravne pomoči dostopajo pod enakimi pogoji kot državljani Češke.

[1] Člen 43(3) zakona št. 141/1961 o zakoniku o kazenskem postopku.

[2] Člen 168(1) in člen (2)(d) kazenskega zakonika (trgovina z ljudmi).

[3] Člen 168(1) in člen (2)(e) kazenskega zakonika (trgovina z ljudmi).

[4] Člen 342 (1) kazenskega zakonika (nezakonito zaposlovanje tujcev).

[5] Nacionalni akcijski načrt za obdobje 2017–2022 za gospodarske družbe in človekove pravice, stran 30.

■ Zadnja posodobitev: 28/07/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.